#IGŁOwaSpokojna

szczepienia.psserzeszow.pl

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA DO PREZENTACJI DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PONADPODSTAWOWYCH

Szczepienia ochronne – jak podejmować świadome decyzje o zdrowiu?

Pakiet zawiera: wskazówki do każdego slajdu, pytania aktywizujące, komentarze nauczyciela, karty pracy dla uczniów i klucz odpowiedzi.

Materiał ma charakter pomocniczy. Jest przeznaczony do wykorzystania przez nauczyciela w ramach edukacji zdrowotnej. Nie służy do zbierania informacji o prywatnym statusie szczepień uczniów ani o decyzjach zdrowotnych ich rodzin.

1. Jak korzystać z materiału

- Materiały są zaplanowane na jedną lekcję 45-minutową, ale można je podzielić na dwa krótsze spotkania.
- Do każdego slajdu przygotowano: cel, czas, metodę, proponowany komentarz nauczyciela, pytania aktywizujące, oczekiwane odpowiedzi uczniów / kierunek podsumowania oraz przejście do kolejnego slajdu.
- Karty pracy można realizować indywidualnie, w parach albo w małych grupach.
- Zajęcia nie wymagają ujawniania prywatnych informacji zdrowotnych przez uczniów.

Zakładany efekt lekcji

- Uczeń wyjaśnia własnymi słowami, czym są szczepienia i dlaczego są elementem profilaktyki chorób zakaźnych.
- Uczeń rozróżnia szczepienia obowiązkowe i zalecane na poziomie ogólnym.
- Uczeń rozumie, że szczepienia mogą zmniejszać ryzyko zachorowania lub ciężkiego przebiegu wybranych chorób.
- Uczeń potrafi wskazać cechy wiarygodnego źródła informacji zdrowotnej.
- Uczeń odróżnia fakt, opinię, uproszczenie i komunikat o cechach manipulacji.

2. Podstawa metodyczna i programowa

Kluczowe są: profilaktyka chorób zakaźnych, rozumienie roli szczepień w zdrowiu publicznym, bezpieczeństwo komunikacji o zdrowiu, krytyczna analiza źródeł oraz odpowiedzialne podejmowanie decyzji zdrowotnych.

Powiązanie z edukacją zdrowotną:

- zdrowie fizyczne i profilaktyka chorób zakaźnych,
- korzystanie z wiarygodnych źródeł informacji o zdrowiu,
- kształtowanie odpowiedzialności za zdrowie własne i innych,
- analiza informacji zdrowotnych i rozpoznawanie dezinformacji,
- wspieranie sprawczości ucznia bez przenoszenia na niego indywidualnych decyzji medycznych dorosłych.

Plan lekcji 45 minut

Czas	Etap lekcji
1–5 min	Slajd 1. Zdrowie jako zespół działań i cel zajęć.
6–12 min	Slajd 2–3. Czym są szczepienia i dlaczego mają znaczenie.
13–18 min	Slajd 4–5. Obowiązkowe i zalecane; szczepienia a wiek nastoletni.
19–25 min	Slajd 6. Bezpieczeństwo szczepień i pytania do specjalisty.
26–31 min	Slajd 7–8. Fakt, opinia, mit, manipulacja; cztery pytania do źródła.
32–38 min	Slajd 9–10. Sytuacje do omówienia i wiarygodne źródła.
39–45 min	Slajd 11–12. Podsumowanie, 3–2–1 i zamknięcie zajęć.

3. Pomoc nauczyciela do każdego slajdu

Poniższe wskazówki można traktować jako gotowe notatki prowadzącego. Nauczyciel może skracać komentarze zależnie od czasu, wieku klasy i poziomu aktywności uczniów.

Slajd 1. Zdrowie to więcej niż jedna decyzja

Cel slajdu	Ustawienie bezpiecznej atmosfery i pokazanie, że szczepienia są częścią szerszej profilaktyki.
Czas	2–4 min
Metoda	wprowadzenie nauczyciela + krótka rozmowa

Proponowany komentarz nauczyciela

- Dzisiaj porozmawiamy o szczepieniach jako jednym z elementów dbania o zdrowie.
- Na lekcji nie pytamy nikogo o prywatny status szczepień ani o decyzje zdrowotne jego rodziny.
- Skupimy się na tym, jak rozumieć informacje o zdrowiu i gdzie ich szukać.

Pytania aktywizujące

- Co oznacza „dbać o zdrowie” w codziennym życiu?
- Dlaczego w szkole warto rozmawiać o zdrowiu, zanim pojawi się problem?

Slajd 2. Czym są szczepienia?

Cel slajdu	Zbudowanie prostego, ale dojrzałego modelu działania szczepień.
Czas	5–6 min
Metoda	mini wyjaśnienie + rozmowa kierowana

Proponowany komentarz nauczyciela

- Szczepienie można porównać do treningu układu odpornościowego.
- Organizm uczy się rozpoznawać określone zagrożenie, aby szybciej zareagować przy kontakcie z chorobą.
- Mówimy ostrożnie: szczepienia pomagają zmniejszyć ryzyko zachorowania lub ciężkiego przebiegu wybranych chorób.

Pytania aktywizujące

- Dlaczego porównanie do „treningu” może być pomocne?
- Czym różni się przygotowanie organizmu od obietnicy 100% ochrony?

Slajd 3. Dlaczego szczepienia mają znaczenie?

Cel slajdu	Zrozumienie znaczenia szczepień dla jednostki, otoczenia i zdrowia publicznego.
Czas	5 min
Metoda	praca z trzema przykładami

Proponowany komentarz nauczyciela

- Szczepienia mają znaczenie nie tylko dla jednej osoby.
- Mogą ograniczać ryzyko zachorowania i ciężkiego przebiegu choroby, a w niektórych sytuacjach wspierać ochronę osób bardziej narażonych.
- To jeden z elementów działań zdrowia publicznego.

Pytania aktywizujące

- Dlaczego o profilaktyce myślimy zanim pojawi się problem?
- Kto w naszym otoczeniu może potrzebować szczególnej ochrony?

Oczekiwane odpowiedzi uczniów / kierunek podsumowania

- Profilaktyka polega na zapobieganiu, a nie tylko reagowaniu.
- W społeczeństwie są osoby bardziej wrażliwe na skutki chorób zakaźnych.

Przejście do kolejnego slajdu: Skoro szczepienia mają znaczenie, warto odróżnić podstawowe pojęcia związane z ich organizacją.

Slajd 4. Obowiązkowe i zalecane – jaka jest różnica?

Cel slajdu	Uporządkowanie podstawowych pojęć bez przeładowania szczegółami prawnymi.
Czas	4–5 min
Metoda	porównanie dwóch kategorii

Proponowany komentarz nauczyciela

- Szczepienia obowiązkowe i zalecane nie oznaczają tego samego, choć obie grupy mają znaczenie profilaktyczne.
- Obowiązkowe wynikają z programu szczepień, a zalecane mogą zależeć od wieku, stanu zdrowia, planów podróży albo sytuacji epidemiologicznej.
- Nie wchodzimy w indywidualne decyzje — wskazujemy, że takie sprawy omawia się ze specjalistą.

Pytania aktywizujące

- Dlaczego warto znać oba pojęcia?
- W jakich sytuacjach szczepienia zalecane mogą być szczególnie ważne?
- Uczniowie powinni rozumieć różnicę organizacyjną i funkcjonalną.
- Nie trzeba pamiętać wszystkich nazw szczepień — ważniejsze jest rozumienie sensu kategorii.

.

Slajd 5. Szczepienia a wiek nastoletni

Cel slajdu	Pokazanie, że temat szczepień dotyczy także młodzieży.
Czas	4–5 min
Metoda	mini wykład + pytania do klasy

Proponowany komentarz nauczyciela

- Szczepienia nie są tematem wyłącznie dla małych dzieci.
- W wieku nastoletnim pojawiają się dawki przypominające oraz szczepienia zalecane w określonych sytuacjach.
- Ważne jest, by wiedzieć, że można zadawać pytania i świadomie szukać informacji.

Pytania aktywizujące

- Dlaczego warto uczyć się o zdrowiu jeszcze zanim trzeba podjąć decyzję?
- Jaką rolę może mieć nastolatek w rozmowie o swoim zdrowiu?

Slajd 6. Bezpieczeństwo szczepień

Cel slajdu	Rzetelne i ostrożne omówienie bezpieczeństwa szczepień.
Czas	5–6 min
Metoda	wyjaśnienie + pytania uczniów

Proponowany komentarz nauczyciela

- Szczepienia są kwalifikowane przez uprawnione osoby, a ich bezpieczeństwo jest monitorowane.
- Jak każda interwencja medyczna, mogą wiązać się z reakcjami niepożądanymi, najczęściej łagodnymi i krótkotrwałymi.
- W sprawach indywidualnych najważniejsza jest rozmowa z personelem medycznym.

Pytania aktywizujące

- Dlaczego pojedyncza historia z internetu nie wystarcza do oceny bezpieczeństwa?
- Jakie pytanie warto zadać lekarzowi lub pielęgniarce przed szczepieniem?

Slajd 7. Fakt, opinia, mit czy manipulacja?

Cel slajdu	Rozwijanie krytycznego myślenia i języka opisu informacji.
Czas	5 min
Metoda	klasyfikowanie przykładów

Proponowany komentarz nauczyciela

- Nie każda treść ma ten sam status.
- Fakt powinien być sprawdzalny, opinia jest czyimś zdaniem, mit bywa powtarzanym uproszczeniem, a manipulacja gra głównie na emocjach.
- Umiejętność odróżniania tych pojęć przydaje się nie tylko przy temacie szczepień.

Pytania aktywizujące

- Czy popularny filmik automatycznie staje się faktem?
- Po czym poznajemy, że komunikat chce bardziej wywołać emocje niż wyjaśnić temat?
- Manipulacja często opiera się na strachu, sensacji albo teorii spisku.

Slajd 8. Cztery pytania do źródła

Cel slajdu	Wyposażenie ucznia w prosty model oceny informacji zdrowotnej.
Czas	5 min
Metoda	cztery pytania kontrolne

Proponowany komentarz nauczyciela

- Przy każdej informacji o zdrowiu warto zadać cztery pytania: kto jest autorem, czy podano źródło, czy treść jest aktualna i czy nie opiera się tylko na emocjach.
- To narzędzie pomaga nie tylko przy szczepieniach, ale przy wszystkich treściach zdrowotnych.

Pytania aktywizujące

- Które z tych pytań jest dla was najważniejsze?
- Czy źródło bez autora albo daty powinno budzić ostrożność?

Slajd 9. Sytuacje do omówienia

Cel slajdu	Ćwiczenie spokojnej i rzeczowej reakcji na pytania oraz obawy.
Czas	6–7 min
Metoda	praca w parach lub małych grupach

Proponowany komentarz nauczyciela

- Przeczytajcie sytuację i zastanówcie się, jaka odpowiedź byłaby pomocna, życzliwa i oparta na faktach.
- Nie chodzi o „wygranie sporu”, tylko o pokazanie, jak rozmawiać odpowiedzialnie.

Pytania aktywizujące

- Co można odpowiedzieć komuś, kto ufa tylko filmikowi z internetu?
- Jak zareagować na lęk przed szczepieniem, żeby nikogo nie zawstydzić?

Slajd 10. Gdzie szukać rzetelnych informacji?

Cel slajdu	Wskazanie właściwych osób i instytucji.
Czas	4–5 min
Metoda	mapa źródeł

Proponowany komentarz nauczyciela

- Nie jesteśmy skazani na przypadkowe informacje z sieci.
- W sprawach zdrowia warto sięgać do lekarza, pielęgniarki, farmaceuty, rodzica/opiekuna oraz oficjalnych źródeł instytucji zdrowia publicznego.
- Wiarygodność rośnie, gdy źródło jest jawne, aktualne i oparte na danych.

Pytania aktywizujące

- Które źródła są najłatwiej dostępne w codziennym życiu?
- Dlaczego dobrze mieć dwa lub trzy sprawdzone miejsca, do których można wrócić?

Slajd 11. Co warto zapamiętać?

Cel slajdu	Utrwalenie kluczowych zdań z zajęć.
Czas	3–4 min
Metoda	podsumowanie kierowane

Proponowany komentarz nauczyciela

- Szczepienia są elementem profilaktyki zdrowotnej.
- W temacie zdrowia liczą się fakty, źródła i rozmowa ze specjalistą.
- Pytania i wątpliwości są normalne — ważne, by sprawdzać informacje odpowiedzialnie.

Pytania aktywizujące

- Które zdanie z tego slajdu jest dla was najważniejsze?
- Które zdanie warto powiedzieć młodszemu koledze lub koleżance?

Slajd 12. Podsumowanie 3–2–1

Cel slajdu	Sprawdzenie, co uczniowie wynoszą z lekcji.
Czas	4–5 min
Metoda	bilet wyjścia

Proponowany komentarz nauczyciela

- Poproś uczniów o zapisanie trzech rzeczy, które zapamiętali, dwóch pytań do specjalisty i jednego źródła, do którego wrócą.
- Nie oceniamy długości odpowiedzi — chodzi o uchwycenie najważniejszych wniosków.

Pytania aktywizujące

- Co było dla was nowe?
- Jakie pytania warto zadać specjaliście, jeśli pojawią się wątpliwości?
- Jakie źródło informacji uznajecie za najbardziej wiarygodne?

4. Klucz odpowiedzi i wskazówki do kart pracy

Karta pracy 1:

Przykłady działań - sen, ruch, higiena, odżywianie, nawodnienie, odpoczynek, szczepienia, konsultacje, badania kontrolne.

Karta pracy 2:

Uczniowie powinni rozumieć, że fakt wymaga źródła; opinia jest czyimś zdaniem; mit to powtarzane uproszczenie; manipulacja opiera się głównie na emocjach.

Karta pracy 3:

W przykładzie o „rzadkości chorób” oczekiwana odpowiedź to uproszczenie; niektóre choroby są rzadziej spotykane także dzięki wieloletniej profilaktyce.

Karta pracy 4:

Uczniowie powinni wskazać znaczenie autora, źródła, aktualności i stylu komunikatu.

Karta pracy 5:

Odpowiedzi powinny odwoływać się do sprawdzenia źródła i rozmowy ze specjalistą; nie akceptujemy wyśmiewania obaw.

Karta pracy 6:

Uczeń powinien wskazać co najmniej jedno wiarygodne źródło informacji zdrowotnej.

5. Trudne pytania uczniów – bezpieczne odpowiedzi nauczyciela

Pytanie ucznia	Bezpieczna odpowiedź nauczyciela
Czy szczepienia zawsze chronią w 100%?	Nie. Lepiej mówić, że pomagają zmniejszyć ryzyko zachorowania lub ciężkiego przebiegu wybranych chorób.
Czy po szczepieniu można źle się czuć?	Czasem mogą wystąpić krótkotrwałe, łagodne reakcje. W sprawach indywidualnych najlepiej pytać personel medyczny.
Czy ja muszę się szczepić?	Takie pytania należy omawiać z rodzicem/opiekunem i personelem medycznym. Na lekcji nie podejmujemy decyzji indywidualnych.
Widziałem filmik, że szczepienia są złe. Co z tym?	Filmik trzeba sprawdzić: kto go stworzył, czy podano źródła, czy wypowiada się specjalista i czy nie używa straszenia.
A co, jeśli ktoś się boi?	Lęk jest normalny. Warto powiedzieć o nim dorosłemu albo specjaliście. Nie wyśmiewamy takich obaw.

Sformułowania zalecane

- „Szczepienia pomagają zmniejszyć ryzyko zachorowania lub ciężkiego przebiegu choroby.”
- „W razie pytań warto porozmawiać z lekarzem, pielęgniarką, farmaceutą lub rodzicem/opiekunem.”
- „Nie oceniamy osób — sprawdzamy informacje.”
- „Odpowiedź ‘nie wiem’ jest dobra, jeśli prowadzi do sprawdzenia wiarygodnego źródła.”

6. Źródła dla nauczyciela

- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 6 marca 2025 r. – podstawa programowa edukacji zdrowotnej dla szkoły podstawowej / szkół ponadpodstawowych.
- Ministerstwo Edukacji – informacje o edukacji zdrowotnej: gov.pl/web/edukacja/edukacja-zdrowotna.
- Ministerstwo Zdrowia – szczepienia obowiązkowe i zalecane: gov.pl/web/zdrowie/szczepienia-obowiazkowe-i-zalecane.
- Główny Inspektorat Sanitarny – szczepienia i profilaktyka chorób zakaźnych: gov.pl/web/gis.
- Szczepienia.Info – portal wiedzy NIZP PZH-PIB: szczepienia.pzh.gov.pl.
- Portal kampanii #IGŁOwaSpokojna: szczepienia.psserzeszow.pl.